

[Arne Larsen.]

idømmes ulovligt strejkende arbejdere altid alvorlige bøder — sidst gik det ud over de strejkende buschauffører i Jylland. Herhjemme nøjes vi med at ramme arbejderne på brødet. Vi savner en nærmere undersøgelse af de psykologiske faktorer, som får arbejdere til at kaste sig ud i konflikt-situationer. Såfremt man ønsker at blive dette onde kvit, må man kende baggrunden for dets opståen, og her er virkelige undersøgelser og en virkelig forskning nødvendig og vil være af den allerstørste værdi.

Der finder i dag en meget stærk udvikling sted i vort erhvervsliv og især i industrien. Ny teknik udvikles, og arbejdsprocessen opdeles mere og mere i enkeltheder, hvor hver beskæftiget kun udfører en meget lille del af den samlede arbejdsproces. Samlebånd er en kendt realitet. Ringsystemet i konfektionsindustrien er også velkendt, og spørger man om, hvordan de nye forbrugsgoder, køleskabe o.lign., fremstilles, så foregår det også på samlebånd. Skibe fremstilles i sektioner, ja, arbejdsprocessen skrider frem, den ny teknik udvikles, vi får mere og mere komplicerede maskiner, og det er klart — som også det ærede medlem hr. Guldberg rigtigt var inde på det — at der i mangfoldige tilfælde stilles større og større krav til arbejdskraften og dens anvendelse.

Allerede før Karl Marx var filosoffer og samfundskritikere opmærksom på, at industrialiseringen med dens udstrakte arbejdsdeling begrænser muligheden for menneskelig skaben og udfoldelse gennem arbejdet. Marx udvidede dette synspunkt derhen, at når mennesket kun får kendskab til og udøver en begrænset del af den samlede arbejdsproces, bliver menneskene til redskaber og afskæres fra at udvikle deres personlighed gennem arbejdet. Det bliver nemlig meningsløst som livsindhold og kun kilde til at tjene penge. En så gennemført meningsløshed på et så væsentligt område af den menneskelige tilværelse, som arbejdet er, påvirker menneskets indstilling til alle sider af tilværelsen.

Dette overordentlig menneskelige syn på arbejderens tilværelse er blevet stærkt bekræftet af udviklingen. Industrialismen har skabt stordrift og kapitalkoncentra-

tion. Hermed opstår bl.a. også konkurrencebegrænsende samfundsformer som truste og karteller og, hvad jeg stærkt vil understrege, ledelsesformer i disse store virksomheder af mere eller mindre, måske mere, totalitære karakter, som slet ikke svarer til det behov, samfundet har som helhed.

På alle andre områder i samfundslivet bygger vi på demokratiske principper med borgernes medbestemmelsesret. Det gælder det politiske liv, lige fra sognet og kommunen til folketinget, det gælder livet i organisationerne, som på en række områder griber ind i vor tilværelse. Men man har lov til at sige, at demokratiet standser ved fabriksporten. Mærkeligt egentlig, at dette forhold har fået lov at eksistere i så mange år. Fra det øjeblik, man træder inden for porten, er det store flertal af de beskæftigede kun numre og små brikker i et sammensat produktionsapparat og ganske uden medbestemmelsesret. Dette er den meget store modsætning i de nuværende produktionsforhold af den helt udslaggivende karakter, at arbejdskraften overhovedet ingen medbestemmelse har. Denne modsætning bør overvindes og afskaffes, men dette sker næppe endeligt, så længe ejendomsretten til produktionsmidlerne forbliver privat; dette problem løses først endeligt, når ejendomsforholdene bliver samfundsmæssige. Dette udelukker imidlertid ikke, at vi under de nuværende samfundsforhold, under de nuværende tilstande, vil kunne gøre meget for at forbedre dette misforhold, og dertil vil mit parti meget gerne medvirke.

Gennem mange år var grundlaget for forholdet arbejder-arbejdskøber det ganske simple, at det var arbejdskøberen, der uindskrænket ledede og fordelte arbejdet ud fra sine utilslørede interesser. Han var ejer og dermed den eneste, der havde ret til at bestemme. Dette var i henhold til det såkaldte septemberforlig af 1899 påtvunget de danske arbejdere efter en hård og nådeløs arbejdskamp.

Den nye hovedaftale af 1960 hviler i og for sig på det samme princip, måske nok mildnet, og der er sat en vis grænse for eventuelle overgreb; men produktionen ledes stadig væk af kapitalindehaveren alene og under hans ansvar, og produktionen er underordnet kapitalens interesser, hverken mere eller mindre,